

Scholeksters *Haematopus ostralegus* in Roden in het broedseizoen 2019

Minte Mulder en Ton Schoenmaker

Nestelen in een dorpse of stedse omgeving waart Scholeksters vrij van nestverliezen door agrarische grondbewerking en/of grondpredatoren. Of het ook een verzekering biedt voor het grootbrengen van voldoende jongen, is nog niet zeker. Om hierin meer inzicht te krijgen wordt de reproductie van diverse (binnenland)populaties nauwkeurig bijgehouden, ondermeer in Roden.

Scholeksters broeden in toenemende mate in dorpen in steden. Zeker op de hogere zandgronden overtreffen de dichtheden in een urbane omgeving die van het agrarisch gebied inmiddels met afstand (Dijkstra & Dillerop 2012). Reproductiecijfers in dorpen en steden worden maar mondjesmaat verzameld. In Roden is daarom in 2019 gericht onderzoek gedaan om een beter beeld te krijgen van de aantallen en het broedsucces van Scholeksters. Hiervoor werden de vogels vanaf aankomst tot aan vertrek intensief gevolgd.

Werkwijze

In maart tot en met juli 2019 is onderzoek gedaan naar Scholeksters in Roden in de gemeente Noordenveld in NO-Drenthe. Roden heeft een oppervlakte van ongeveer 600 ha en telt 14.650 inwoners. Het heeft een woonfunctie, maar aan de noordwestzijde ligt een industrieterrein van 100 ha (Figuur 1). Scholeksters moeten het hebben van platte daken, die in Roden vanwege de weinige hoogbouw schaars zijn. Het dorp is omgeven door bossen en halfopen landschap in het zuiden en graslanden in het noorden.

De aandacht richtte zich op het centrale gebied, hoofdzakelijk bestaand uit woonwijken, en op het noordoostelijke deel met bedrijventerreinen, samen ongeveer 310 ha. Die gebieden werden één tot twee keer per week per fiets bezocht. Daarnaast werden er inlichtingen verkregen door navraag bij omwonenden.

Resultaten

Aankomst

In 2019 werden op 2 maart de eerste Scholeksters waargenomen. Zij foerageerden in een plasje naast de Maatlanden. Onder hen de geringde Scholekster (op 2 maart 2002, The Wash, Spalding, VK) van wie Minte Mulder de jongen in de zomer van 2018 had bijgevoerd met meelwormen (zie elders in dit nummer). Deze vogel broedde al jaren op het dak van de school Ronerborg, maar keerde in 2019 niet meer op deze

locatie terug. Een week later werd de vogel herontdekt, ruim een halve kilometer zuidwestelijker, broedend op het platte dak van het huis aan Hofstedelaan 7.

Broedparen en locatiekeuze

In 2019 hebben in Roden minimaal 12 Scholeksterparen gebroed op platte daken en één paar op een grasveldje (Figuur 1, bijlage 1). Hiervan bevonden zich zes in de woonwijken en zeven op het bedrijventerrein. De territoria in de woonwijken lagen enigszins verspreid en waren gekoppeld aan de spaarzame platte daken. Op het bedrijventerrein kwamen ze iets meer geclusterd voor (zelfs twee paren op één dakencomplex), met een zwaartepunt in het meest oostelijke deel. Deze territoria lagen aan de randen van het bedrijventerrein op de overgang naar de omliggende cultuurgronden en golfbaan. Ondanks het ruime aanbod van platte daken kende het bedrijventerrein enkele opvallende hiaten (Figuur 1). Op alle broedlocaties hadden de Scholeksters naast het broeddak een gemaaid grasveldje met bebossing en struiken ter beschikking als foerageergebied en schuilplaatsen voor de jongen.

Figuur 1. Onderzoeksgebied en verspreiding van de scholeksterterritoria in 2019. *Overview of the study area in Roden and distribution of nesting Oystercatchers in 2019.*

De (geschatte) dakhoogte van de broedlocatie varieerde van 3-12 meter, met een gemiddelde van 8.5 meter. In acht gevallen (67%) betrof het daken met mastiek en in vier gevallen daken met grind (33%). Aan de Exportweg 4 had een paartje Scholeksters op het dak gezelschap van een paartje Kleine Plevieren *Charadrius dubius*. Deze laatste hebben daar waarschijnlijk ook gebroed.

Nestsucces

Op de daken werden de nesten niet in de eifase gevolgd, het enige grondnest (vier eieren) werd na vijf dagen leeg aangetroffen (waarschijnlijk gepredeerd). Driekwart van de paren slaagde erin om jongen te krijgen (Tabel 1). In totaal hebben 13 paar Scholeksters gezamenlijk negen jongen grootgebracht. Dat is een gemiddelde van 0.69 jongen per paar. De zes paar in woonwijken (locaties 1-6) hebben vier jongen vliegvlug gekregen (0.67 jong per paar), de zeven paar in het industriegebied (locaties 7-12) hebben vijf jongen vliegvlug gekregen (0.71 jong per paar).

In de woonwijken is mede dankzij waarnemingen van bewoners vast komen te staan dat zeker vier kuikens door katten zijn gedood (Noorderkroon en Homanstraat), één sneuvelde in het verkeer (Hofstedelaan) en één verdronk (Ronerborg).

Incompleet legsel op grasveld bij Nijverheidsweg 2a, later is nog een vierde ei bijgelegd en werd nadien gepredeerd (18 juni 2019, Minte Mulder). *Incomplete clutch at the lawn; after the clutch was completed, it was predated.*

Tabel 1. Broedsucces van de Scholekster in Roden in 2019. *Breeding results of Oystercatchers in Roden in 2019.*

Parameter <i>Parameter</i>	Woonwijk <i>Residential area</i>	Industrieterrein <i>Industrial area</i>	Totaal <i>Total</i>
N Paren/ <i>Pairs</i>	6	7	13
Uitgekomen nesten/ <i>Clutches hatched</i>	5	5	10
% Uitgekomen/% <i>Hatched</i>	83.3	71.4	76.9
Vliegvlugge jongen/ <i>Fledglings</i>	4	5	9
Vliegvlugge jongen per paar/ <i>Fledglings per pair</i>	0.67	0.71	0.69

Discussie

In tegenstelling tot het omliggende agrarische gebied hoef je in Roden niet met een lampje naar Scholeksters te zoeken. Het is onduidelijk of de populatie in Roden groeiende is. Het broedsucces van 0.69 vliegvlugge jongen per paar is hoog, veel hoger dan de veronderstelde 0.38 die nodig is om de stand op peil te houden. Het succes in Roden lag hoger dan in Assen in 2019 (0.45 vliegvlugge jongen per paar berekend over 88 paren), maar is vergelijkbaar met het broedsucces in piekjaren daar (2015: 0.67 en 2016: 0.72).

Ondanks de aanwezigheid van vele huiskatten in de woonwijken was de uiteindelijke reproductie ruim voldoende. Met deze jongenaanwas is een verdere groei van de populatie in Roden mogelijk. De nu nog onbezette delen van het bedrijventerrein kunnen bijvoorbeeld de komende jaren dichter bezet raken.

Mulder M. & Schoenmaker T. 2019. Oystercatchers *Haematopus ostralegus* in Roden during the breeding season of 2019. Drentse Vogels 33: 36-40.

In 2019 at least 12 Oystercatcher pairs were found breeding on flat roofs, and one on a lawn, in the village of Roden (14.650 inhabitants) in northern Drenthe. Among these, six were breeding in residential areas and seven in a business park. The (estimated) roof height of the breeding locations varied between 3 and 12 meters, with an average of 8.5 meters (Appendix 1). In eight cases (67%) roofs were covered with mastic and in four cases with gravel (33%). Thirteen Oystercatchers pairs raised nine young, i.e. on average 0.69 young per pair. There was no difference in breeding success between residential and industrial area. Of six known causes of mortality in the residential area, four were contributed to cats, one to traffic, and another chick drowned. The breeding success of 0.69 young birds per pair is higher than the 0.38 estimated to maintain a stable population.

Literatuur

- Dijkstra B. en R. Dillerop 2012. Urbane en agrarische Scholeksters *Haematopus ostralegus* in en rond Assen in 2009-2012. Drentse Vogels 26: 4-13.
- Mulder M. & Schoenmaker T. 2019. Bijvoeren van jonge Scholeksters *Haematopus ostralegus* in de hete zomer van 2018. Drentse Vogels 33: 28-30.
- Oosterhuis R. 2004. Groninger Scholeksters, van wadvogel naar stadsvogel? De Grauwe Gors 32: 7-13.

Adressen:

Minte Mulder, Oudgenoegstraat 36, 7301 GC Roden, mintemulder17@gmail.com

Ton Schoenmaker, Meester Homanstraat 8, 9301 HP Roden, tonsch45@gmail.com

Bijlage 1. Overzicht van broedlocaties en broedsucces van Scholeksters in Roden in 2019. Jongen= maximum aantal waargenomen. *Breeding locations and breeding success of Oystercatchers in Roden in 2019. Woonwijk=Residential area, Industrie=Industrial area, Dak=Roof, Grond=Ground, Mastiek=Mastic, Grind=Gravel, Grasveld=Lawn, Young= maximum number of chicks observed.*

Nr	Locatie	Terreintype	Broedplek	Daktype	Hoogte (m)	Jongen	Vliegvlug
Nr	Location	Habitat	Breeding site	Roof type	Height	Young	Fledged
1	Noorderkroon	Woonwijk	Dak	Mastiek	12	3	1
2	Mr. Homanstr.	Woonwijk	Dak	Mastiek	3	4	2
3	De Hullen	Woonwijk	Dak	Grind	10	1	1
4	Hofstedelaan	Woonwijk	Dak	Grind	8	1	0
5	Fletcher Hotel	Woonwijk	Dak	Grind	10	0	0
6	Ronerborg	Woonwijk	Dak	Grind	8	2	0
7	Centuurbaan N.	Industrie	Dak	Mastiek	4	0	0
8	Nijverh.weg 2a	Industrie	Grond	Grasveld	0	0	0
9	1e energieweg	Industrie	Dak	Mastiek	8	1	1
10	Exportweg 4	Industrie	Dak	Mastiek	8	1	1
11	Exportweg 12	Industrie	Dak	Mastiek	10	1	1
12	Exportweg 7	Industrie	Dak	Mastiek	10	1	1
13	Oosteinde	Industrie	Dak	Mastiek	11	1	1